

УДК 069.15:378.6(477.411)НАОМА:[001.895:37.016:7
DOI 10.32461/2226-3209.2.2026.362287

Цитування:

Цугорка О. П. Музейно-екскурсійна діяльність Національної академії образотворчого мистецтва і архітектури як невід'ємна складова інноваційної художньої освіти. *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв* : наук. журнал. 2026. № 2. С. 199–205.

Цугорка Олександр Петрович,
кандидат мистецтвознавства, професор,
професор Національної академії
образотворчого мистецтва і архітектури,
заслужений діяч мистецтв України
<https://orcid.org/0000-0002-7742-2143>
tsugorkaalex@gmail.com

Tsuhorka O. (2026). NAOM'S Museum and Excursion Activities as an Integral Component of Innovative Art Education. *National Academy of Managerial Staff of Culture and Arts Herald: Science journal*, 2, 199–205 [in Ukrainian].

МУЗЕЙНО-ЕКСКУРСІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА І АРХІТЕКТУРИ ЯК НЕВІД'ЄМНА СКЛАДОВА ІННОВАЦІЙНОЇ ХУДОЖНЬОЇ ОСВІТИ

Мета дослідження – проаналізувати музейно-екскурсійну діяльність Національної академії образотворчого мистецтва і архітектури як невід'ємну складову інноваційної художньої освіти, визначити її роль у формуванні культурної ідентичності, розвитку творчого мислення студентів та впровадженні сучасних мистецьких практик у навчально-освітній процес. **Методологічне підґрунтя дослідження** становить комплекс загальнонаукових і спеціальних методів, зумовлений міждисциплінарним характером проблематики. Системний підхід дав змогу розглянути музейно-екскурсійну діяльність НАОМА як цілісне явище у взаємозв'язку освітніх, наукових і культурно-мистецьких процесів; соціокультурний – осмислити музейно-екскурсійну діяльність як чинник формування культурної пам'яті, світоглядних орієнтацій, вплив на художні процеси в Україні, та є конкретним сегментом у державній культурній політиці; інституційно-функціональний – визначити основні функції музейно-екскурсійної діяльності (освітньої, просвітницької, виховної, комунікативної, репрезентаційної) та її місце в інноваційній моделі художньої освіти. **Наукова новизна** дослідження полягає в осмисленні музейно-екскурсійної діяльності НАОМА як інтегративного феномена, що не лише сприяє збереженню й розвитку академічної художньої освіти, а й репрезентує культурно-мистецьке життя Академії, забезпечує синергію між навчально-освітнім процесом і культурною спадщиною, виступаючи підґрунтям для формування сучасних інноваційних мистецьких практик. **Висновки.** Музейно-екскурсійна діяльність посідає важливе місце в структурі НАОМА, забезпечуючи цілісний теоретико-практичний освітній процес. Вона сприяє підтримці творчих пошуків майбутніх митців, формуванню їхнього професійного мислення та акцентує увагу на цінності кожного мистецького твору як складової культурної спадщини. Художній музей НАОМА як історико-культурна та художньо-освітня інституція створює умови для творчої самореалізації, розвитку креативної індивідуальності та формування національної ідентичності студентів-митців, а також для вдосконалення мистецького освітнього процесу. Також масштабні культурно-мистецькі проекти, реалізовані в стінах НАОМА, мають важливе суспільне і міжнародне значення, оскільки сприяють збереженню та популяризації українського мистецтва, репрезентують українську художню освіту та національне мистецтво у світовому культурному просторі.

Ключові слова: Національна академія образотворчого мистецтва і архітектури, музейно-екскурсійна діяльність, студент-митець, мистецька освіта, художнє середовище.

Tsuhorka Oleksandr, Candidate of Art History, Professor, Honoured Artist of Ukraine, National Academy of Fine Arts and Architecture

NAOM'S Museum and Excursion Activities as an Integral Component of Innovative Art Education

The purpose of the study is to analyse the museum and excursion activities of NAOMA as an integral component of innovative art education, determine its role in the formation of cultural identity, the development of students' creative thinking, and the introduction of modern artistic practices into the educational process. **The methodological basis** of the study is a complex of general scientific and special methods, due to the interdisciplinary nature of the problem. The systematic approach made it possible to consider the museum and excursion activities of NAOMA as a holistic phenomenon in the relationship of educational, scientific and cultural and artistic processes; socio-cultural – to comprehend museum and excursion activities as a factor in the formation of cultural memory, worldview orientations,

influence on artistic processes in Ukraine, and is a specific segment in the state cultural policy; institutional and functional – to determine the main functions of museum and excursion activities (educational, enlightening, educational, communicative, representational) and its place in the innovative model of art education. **The scientific novelty** of the study lies in the understanding of the museum and excursion activities of NAOMA as an integrative phenomenon that not only contributes to the preservation and development of academic art education, but also represents the cultural and artistic life of the Academy, ensures synergy between the educational process and cultural heritage, serving as a basis for the formation of modern innovative artistic practices. **Conclusions.** Museum and excursion activities occupy an important place in the structure of NAOMA, providing a holistic theoretical and practical educational process. It contributes to supporting the creative searches of future artists, forming their professional thinking and focusing on the values of each work of art as a component of cultural heritage. The NAOMA Art Museum, as a historical, cultural and artistic and educational institution, creates conditions for creative self-realisation, development of creative individuality and formation of national identity of student artists, as well as for improving the artistic educational process. Large-scale cultural and artistic projects implemented within the walls of NAOMA have important social and international significance, as they contribute to the preservation and popularisation of Ukrainian art, represent Ukrainian art education and national art in the world cultural space.

Keywords: National Academy of Fine Arts and Architecture, museum and excursion activities, student artist, art education, artistic environment.

Актуальність теми дослідження. Тривалий час університетські музеї вважалися потужними науковими та освітніми закладами, проте за радянської доби вони значно втратили в своєму статусі. Від обов'язкового елементу навчального та дослідницького процесу музеї при закладах освіти перетворилися на інституції, які діють переважно на громадських засадах, тому можуть бути ліквідовані у будь-який час. Але й нині в Україні значна частина музеїв вищої школи офіційно не зареєстрована та взагалі не має жодного статусу. Ці заклади доволі часто залишаються поза світом музеїв, оскільки не працюють як загальнодоступні публічні інституції. Вони не є рівноправними партнерами в освітньому просторі, позаяк розглядаються як допоміжні підрозділи та значною мірою залежать від ставлення ректорату до їхньої діяльності [5, 487].

Сучасна система вищої мистецької освіти в Україні потребує інноваційного оновлення, що передбачає активне впровадження актуальних мистецьких практик. Одним із перспективних напрямів є створення музеїв при закладах вищої освіти як відкритих освітньо-культурних платформ, які забезпечують поєднання теоретичного навчання з практикою, сприяють професійному розвитку студентів та їхній інтеграції у сучасний мистецький процес.

Актуальність теми зумовлена необхідністю комплексного осмислення важливості музейно-екскурсійної діяльності вищів у контексті розвитку художньої освіти, особливо в умовах війни за незалежність від колоніальних ціннісних наративів, коли збереження культурної ідентичності нації стає чи не головною прерогативою і держави, і громадянського суспільства. За таких умов музейно-екскурсійну діяльність Національної

академії образотворчого мистецтва та архітектури (НАОМА) не безпідставно можна вважати, з одного боку, невід'ємною складовою інноваційної художньої освіти, а з іншого – самостійним цілісним видом діяльності, спрямованою на формування культурно-державницьких цінностей відповідно до запитів сучасного українського суспільства.

Аналіз досліджень і публікацій. Ґрунтовних наукових розвідок, спрямованих на розкриття музейно-екскурсійної діяльності в закладах художньої освіти, наразі небагато. Т. Биркович розглядає музеї України як об'єкт державної політики та особливості впливу трансформаційних процесів на формування державного регулювання соціально-культурного розвитку [1; 15]. Проблематику музейної педагогіки як засобу патріотичного виховання дітей і молоді досліджено В. Куценко [8]. О. Гірний висвітлює архітектурно-образну виразність сучасних художніх музеїв як провідну ідею їхньої трансформації у відповідь на соціокультурні зміни [2]. Екскурсійно-краєзнавчий напрям діяльності музейного комплексу Льотної академії Національного авіаційного університету досліджує І. Романько [12], інноваційні методи проведення музейних екскурсій – О. Єгорова, Є. Кривенко, М. Покоłodна та ін. [3; 7], інтеграцію музеїв в освітній процес мистецького фахового коледжу через активні форми роботи з молоддю – Т. Зозуляк [4], специфіку функціонування музейних закладів у системі вищої педагогічної освіти для дорослих (інститутах післядипломної педагогічної освіти) та проблеми їхнього суспільного призначення та профілювання – Т. Кароєва [5], реформи в українській освітній системі і впровадження квест-екскурсії як форму активного пізнання світу учнями і студентами

– Т. Ковальчук [6] та ін. Окремий напрям представляють дослідження НАОМА як центру фундаментального мистецького закладу вищої освіти [10; 13; 14].

Мета дослідження – аналіз музейно-екскурсійної діяльності НАОМА як невід’ємної складової інноваційної художньої освіти, визначення її ролі у формуванні культурної ідентичності, розвитку творчого мислення студентів, впровадженні сучасних мистецьких практик у навчально-освітній процес.

Виклад основного матеріалу. Сьогодні НАОМА репрезентується як багатовимірною культурно-освітньою інституцією, діяльність якої виходить за межі суто професійної підготовки митців і охоплює навчальні, наукові, виховні, просвітницькі та естетичні функції. У цьому вимірі музейно-екскурсійна діяльність Академії набуває статусу інтегративної платформи, що поєднує освітні, наукові та культурно-мистецькі практики, забезпечуючи їхню міждисциплінарну взаємодію. НАОМА у своїй творчій та освітній діяльності транслює досвід, ідеї, світоглядні засади, які інтегрують освітню, наукову, художню, виставкову, музейну та галерейну функції. Така синергія формує цілісний культурний простір і сприяє утвердженню культурного іміджу України.

НАОМА як заклад вищої освіти України має право на самоврядування, яке включає в себе незалежність у прийнятті управлінських рішень щодо освітніх, фінансових, кадрових та організаційних питань в межах чинного законодавства України. В питанні збереження та розвитку навчально-освітнього та мистецько-культурного процесу НАОМА здійснює свою діяльність на принципах забезпечення єдності культурного-мистецького простору, розвитку власних навчально-освітніх програм, які ґрунтуються на поєднанні державних стандартів та творчої автономії академії, захисту прав людини, демократизації управління зі сформованим у її стінах особливим творчим середовищем.

Виокремлені принципи мають бути покладені в основу забезпечення пріоритетних напрямів розвитку соціальної політики, оскільки саме через проведення відповідних культурних заходів запроваджуються у життя найбільш важливі рішення [1, 87].

З іншого боку, наразі в нашій країні сформовано достатню правову базу, яка визначає концептуальні основи функціонування музейної галузі та діяльності державних органів влади у цій сфері [15]. Діяльність художнього Музею НАОМА

регулюється загальними законами України «Про вищу освіту» (2014) та «Про музеї та музейну справу» (1995). Зокрема, питання самоврядування діяльності музеїв регулюється ст. 27 Закону України «Про музеї та музейну справу»: «музеї мають право створювати органи самоврядування: вчені, наглядові, методичні, музейно-педагогічні, художні, реставраційні та інші ради, залучаючи до їх діяльності фахівців різного профілю» [11].

Ідею створення Художнього музею Національної академії образотворчого мистецтва і архітектури схвалено рішенням Вченої ради Академії 16 серпня 2022 р. (протокол №1). В ньому наголошувалося, що Музей є елементом системи науково-освітньої діяльності. Метою діяльності Музею НАОМА є формування, збереження, дослідження, експонування та популяризації художнього фонду організаторів та випускників закладу для забезпечення навчального і наукового процесів [13].

Головне завдання Художнього музею НАОМА, за визначенням його організаторів, – це «сприяння розвитку творчого мислення студента-митця, формування культурної ідентичності та активізацію пізнавальної діяльності, створеної на базі наукових та навчальних колекцій, дипломних робіт, робіт науково-педагогічних працівників та інших авторів, що відповідно до чинного законодавства України надходять до його фондів [13].

Наразі Художній музей НАОМА виконує низку надважливих функцій: навчальну, освітню, культурну, виховну, соціальну, профорієнтаційну, що в цілому позитивно впливає на особистість здобувачів мистецької освіти. Недарма Т. Зазуляк наголошує: «Розуміння суті сучасного музею як багатовимірного освітнього простору передбачає сьогодні не просто запровадження музейної педагогіки, а вивчення педагогічного потенціалу музею, розробку механізмів позитивного впливу мистецтва на особистість здобувачів освіти» [4, 24].

Екскурсія як одна з форм організації навчального процесу в навчальних закладах не є новою у педагогічній практиці. «Однією з найважливіших складових музейної роботи є екскурсійно-просвітницька. Кожен музей в своїх стінах з різною ефективністю здійснює просвітницьку і освітню функції. Музейна педагогіка допомагає долучити окрему людину (дитину) або соціальну спільноту до цілеспрямовано-організаційного процесу комплексного сприйняття цінностей історії та

культури, в ході якого забезпечується духовний розвиток людини [12, 41–42], підкреслює І. Романько. Водночас сучасні підходи до організації і проведення екскурсій передбачають пошук нових форм, методик і технологій, які дали б змогу максимально зацікавити здобувача освіти, створити умови для відчуття атмосфери подій та можливості для самостійного дослідження фактів [6, 159]. Крім того, «діяльність музеїв у XXI столітті зазнає суттєвих трансформацій не лише під впливом розвитку цифрових технологій, а й у зв'язку зі зміною очікувань та поведінки відвідувачів» [3, 23]. Серед основних інноваційних форм проведення екскурсій виділяють такі, як: інтерактивна екскурсія, квест-екскурсія, віртуальна екскурсія та інші [7, 252]. Останні відбуваються на базі поєднання класичних освітніх традицій, сучасних візуальних технологій та педагогічних методик із популяризацією образотворчого мистецтва. Підтримка активного впровадження інновацій в освітню галузь під час війни стала одним із ключових напрямів роботи Національної академії образотворчого мистецтва і архітектури [13].

Базуючись на інноваціях, відбувається органічне перетворення НАОМА на музейний простір, сприятливий для освітньо-мистецької творчості, що дає можливість студентам та відвідувачам активно взаємодіяти з експозиціями замість традиційного простого спостереження. Це сприяє покращенню навчально-освітньої функції, збереженню академічної школи та духовних традицій академії, започаткованих в першому десятилітті ХХ ст., та унікального матеріального забезпечення (творів мистецтва), зібраного протягом 108-річного існування Академії як закладу вищої освіти.

Музей є механізмом збереження і трансляції досягнень культури. Його привабливість визначається тим, що він зберігає та представляє людині матеріалізовані результати культурних надбань різних поколінь [8, с. 229]. Наприклад, серед шедеврів, що зберігаються в Художньому музеї НАОМА, стінопис всесвітньовідомої школи Бойчуків, роботи майстерні Федора Кричевського, Тетяни Яблонської, Тетяни Голомбієвської, Миколи Стороженка, Андрія Чебикіна, Георгія Якутовича та багатьох інших видатних представників української художньої школи, які Академія накопичила протягом тривалого існування як художнього освітнього закладу вищої освіти.

Художній музей НАОМА та його екскурсійна діяльність з кожним днем стає дедалі популярнішою в мистецькому середовищі, що характеризує їх як важливу форму науково-освітньої діяльності, спрямовану на глибоке розкриття певної теми, висвітлення історії мистецтва, аналіз творчого методу художника або мистецького напрямку. Тому музейно-екскурсійна діяльність в НАОМА як складова навчально-освітнього процесу є багатофункціональним механізмом, який дає можливість, насамперед, студенту-митцю зануритися у професійне середовище, яке забезпечує зв'язок між художнім навчанням і практичною діяльністю, що є важливим інструментом пізнання, виховання та професійної реалізації.

Загалом музейно-екскурсійна діяльність в НАОМА сприяє всебічному охопленню теми виставки, забезпечуючи наочність навчання та пізнання для студентів-митців, викладачів та відвідувачів виставки. Детально ознайомитися з музейно-екскурсійною діяльністю Художнього музею НАОМА можна ознайомившись зі щорічними звітами про діяльність керівника закладу освіти [14].

Музейно-екскурсійна діяльність НАОМА виступає важливою складовою інноваційної художньої освіти та невід'ємною складовою культурного процесу, оскільки забезпечує синтез мистецької та культурної діяльності як підґрунтя організації сучасного творчого освітнього простору на основі поєднання професійної підготовки фахівців образотворчого мистецтва з формуванням ціннісних орієнтацій молодих українців. У контексті сучасної трансформації художніх музеїв, де соціально-політичні, економічні та ідеологічні імперативи вимагають модернізації їхніх функцій та переосмислення їхньої взаємодії, оновлення їхньої освітньої місії як навчально-мистецької платформи дає змогу Художньому музею НАОМА відігравати життєво важливу роль у художньому процесі Академії.

Освітньо-виховна та документальна функції музеїв, як правило, залишалися принципово незмінними упродовж історії, але вони також зазнають впливу конкретних політичних і економічних обставин. Це зумовлює модернізацію музейних функцій і зміну співвідношення між ними [2, 6]. Так, поєднання традиційного аудиторного навчання з практиками Художнього музею НАОМА створює умови для глибшого занурення студентів у культурний контекст, сприяє не лише формуванню їхніх професійних

компетентностей, а й розвитку критичного мислення, здатного протистояти зовнішнім деструктивним впливам. Водночас музейно-екскурсійна діяльність сприяє розширенню аудиторії та популяризації мистецтва як важливого соціокультурного чинника, який формує ціннісні орієнтири суспільства. І. Романько наголошує, що «в ідеалі музейна практика повинна органічно поєднувати в собі все конструктивне, що напрацьоване і в системі освіти, і в соціально-культурній діяльності, забезпечити задоволення і подальше збагачення духовних інтересів та потреб людини, стимулювати розвиток її творчих можливостей, долучити її до процесу відтворення духовних і матеріальних цінностей. В музеї інформація набуває наочність, образність, активує візуальне мислення, стає засобом спадкоємності культури і передачі соціального досвіду [12, 42].

Крім того, такий підхід дає змогу розширювати освітні можливості закладу, зокрема налагодити ефективну взаємодію з іншими суспільними інституціями, зокрема культурними організаціями, музеями та громадськими ініціативами. В умовах сучасних трансформаційних процесів у нашій країні така діяльність реалізується з урахуванням принципів державного регулювання соціокультурного розвитку, що передбачає узгоджену взаємодію органів влади, освітніх і культурних інституцій, громадських організацій та інших стейкхолдерів, спрямовану на підтримку й розвиток культурної сфери. Українська дослідниця Р. Маньковська підкреслює, що музеї при навчальних закладах мають активно взаємодіяти з державними музеями та науковими установами, налагоджувати професійні контакти з фахівцями відповідного профілю. Така співпраця сприяє поглибленню тематичного наповнення експозиційно-виставкової та науково-дослідницької діяльності, а також удосконаленню музейних практик [9, с. 245].

Науковий імідж Академії у світовому та національному науковому просторі забезпечують дослідження теорії та історії образотворчого мистецтва, візуального мистецтва, архітектури, питань експертизи, реставрації, атрибуції [10, с. 13].

Сьогодні музейно-екскурсійна діяльність Художнього музею НАОМА є джерелом емоційного піднесення, коли використання музейної колекції є наочним резервом педагогіки, зразком можливого моделювання творчо-виробничого процесу на основі досвіду

роботи зі створення творів живопису, скульптури, графіки, сценографії, дизайну, досвіду розвитку професійної мистецтвознавчої думки у ділянці теорії та історії мистецтва, художньої критики тощо»

Відтак в освітньо-мистецькому процесі Художній музей НАОМА виступає не просто важливою складовою навчально-освітньої діяльності, а й джерелом емоційного піднесення та невід'ємною частиною творчого процесу як для студентської аудиторії, так і для викладацького складу Академії. Його функціонування доцільно розглядати як дієвий чинник розвитку творчого мислення студентів і молодих митців, а також як активатор пізнавальної діяльності та формування культурної ідентичності. У цьому контексті стратегія мистецької освіти НАОМА орієнтована на утвердження закладу вищої освіти як інструменту розвитку соціальної свідомості та модернізації навчального процесу відповідно до сучасних освітніх стандартів, критеріїв і завдань.

Музейно-екскурсійна діяльність НАОМА в сучасних умовах постає як одна з ключових репрезентативних практик популяризації художньої освіти та трансляції цінностей національної академічної мистецької школи. Вона функціонує як ефективний інструмент поширення знань про історико-художні процеси, мистецькі напрями та актуальні світоглядні моделі інтерпретації сучасного мистецтва. У цьому контексті музейно-екскурсійна діяльність НАОМА виступає важливим чинником формування культурної пам'яті та національної ідентичності як студентства, так і ширшого соціокультурного середовища. Художній музей НАОМА забезпечує історичну візуалізацію розвитку мистецької освіти, репрезентує специфіку творчих практик та розкриває сутність художнього процесу в Україні. Водночас зазначена діяльність формує специфічний культурний наратив, який знаходить визнання як у фаховому середовищі, так і серед широкої аудиторії, поступово виходячи на міжнародний рівень репрезентації. В умовах війни її значення суттєво актуалізується, оскільки культурно-мистецький простір функціонує як важливий сегмент символічного фронту, спрямованого на утвердження національної ідентичності, консолідацію суспільства та посилення культурної суб'єктності України.

Функціонування системи художньої освіти під час воєнного стану характеризується інтенсивним пошуком нових підходів до

навчання, інноваційних форм організації навчального процесу, ефективних педагогічних та інформаційних технологій. З цієї причини підтримка активного впровадження інновацій в освіту є надзвичайно важливою [16, 166] а «сучасний художній музей постає не лише як сховище мистецьких цінностей, але й як відкритий публічний простір, що формує нові взаємодії між мистецтвом, містом і суспільством» [2, 9].

Наукова новизна дослідження полягає в осмисленні музейно-екскурсійної діяльності НАОМА як інтегративного феномена, що не лише сприяє збереженню й розвитку академічної художньої освіти, а й репрезентує культурно-мистецьке життя Академії, забезпечує синергію між навчально-освітнім процесом і культурною спадщиною, виступаючи підґрунтям для формування сучасних інноваційних мистецьких практик.

Висновки. Музейно-екскурсійна діяльність посідає важливе місце в структурі НАОМА, забезпечуючи цілісний теоретико-практичний освітній процес. Вона сприяє підтримці творчих пошуків майбутніх митців, формуванню їхнього професійного мислення та акцентує увагу на цінності кожного мистецького твору як складової культурної спадщини. Художній музей НАОМА як історико-культурна та художньо-освітня інституція створює умови для творчої самореалізації, розвитку креативної індивідуальності та формування національної ідентичності студентів-митців, а також для вдосконалення мистецького освітнього процесу. Також масштабні культурно-мистецькі проекти, реалізовані в стінах НАОМА, мають важливе суспільне і міжнародне значення, оскільки сприяють збереженню та популяризації українського мистецтва, репрезентують українську художню освіту та національне мистецтво у світовому культурному просторі.

Перспективи подальших досліджень. Актуальним напрямом є дослідження міжнародної співпраці та ролі музейних інституцій закладів вищої освіти у формуванні культурної дипломатії в умовах сучасних соціокультурних трансформацій та воєнних викликів.

Література

1. Биркович Т. І. Вплив трансформаційних процесів у державі на формування принципів державного регулювання соціально-культурного розвитку. *Інвестиції: практика та досвід*. 2018. № 3. С. 86–89. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/3_2018/19.pdf (дата звернення: 17.01.2026).
2. Гірний О. Трансформація художніх музеїв: між збереженням спадщини та просторовим діалогом. *Вісник Національної академії образотворчого мистецтва і архітектури*. 2025. №4. С. 5–10. DOI: <https://doi.org/10.32782/naoma-bulletin-2025-4-1>.
3. Єгорова О. В., Скляр Г. П., Логвин М. М., Карпенко Н. М., Тютюнник Ю. М. *Актуальні проблеми сталого розвитку*. 2025. №2(3). С. 22–28. DOI: [https://doi.org/10.60022/2\(3\)-3S](https://doi.org/10.60022/2(3)-3S).
4. Зазуляк Т. К. Інтеграція музеїв в освітній процес мистецького фахового коледжу через активні форми роботи з молоддю. *Кембридж, Велика Британія*, 2025. С. 23–28. URL: <https://emed.library.gov.ua/wp-content/uploads/tainacan-items/50160/191841/Integrated-approaches-in-science-technology-and-culture.pdf#page=25> (дата звернення: 17.01.2026).
5. Кароєва Т. Музеї в системі вищої педагогічної освіти дорослих: Проблеми суспільного призначення та профілювання. *Українська культура : минуле, сучасне, шляхи розвитку*. 2025. №50. С. 487–492. DOI: <https://doi.org/10.35619/ucpmk.50.1004>
6. Ковальчук Т. І. Квест-екскурсія як форма активного пізнання світу учнями і студентами. *Український педагогічний журнал*. 2017. № 4. С. 159–161. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ukrpj_2017_4_23 (дата звернення: 17.01.2026).
7. Кривенко Є. Є., Покоłodна М. М. Сучасні інноваційні форми проведення екскурсій. «Сучасні тенденції розвитку індустрії туризму та гостинності: глобальні. 2024. URL: [Sucasni tendencii rozvitku industrii turizmu ta gostinnosti - globalni vikliki. Materiali III miznarodnoi naukovo-practicnoi konferencii. 2024 rik.pdf](https://www.researchgate.net/publication/381111111) (дата звернення: 17.01.2026).
8. Куценко В. Музейна педагогіка як засіб патріотичного виховання дітей і молоді. *Вісник Національного університету "Чернігівський колегіум" імені Т. Г. Шевченка*. 2025. Т. 189. № 33. С. 228–232. URL: <https://doi.org/10.58407/visnik.253336> (дата звернення: 17.01.2026).
9. Маньковська Р. Музейна педагогіка: інноваційна технологія інтелектуального розвитку. *Красназнавство*. 2019. №3. С. 238–251. URL: <https://nasplib.isofts.kiev.ua/server/api/core/bitstreams/c96abe70-9fe9-4d3e-ab51-77d0dff3dedd/content> (дата звернення: 17.01.2026).
10. Михайлова Р. Д. Кафедра теорії та історії мистецтва як центр українського мистецтвознавства. *XXI Платонівські читання* : тези доповідей Міжнародної наукової конференції. Львів; Торунь: Liha-Pres, 2024. DOI: <https://doi.org/10.36059/978-966-397-508-5-1>.
11. Про музеї та музейну справу: Закон України від 29.06.1995. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/249/95->

%D0%B2%D1%80#Text (дата звернення: 17.01.2026).

12. Романько І. І. Екскурсійно-краєзнавчий напрямок діяльності музейного комплексу Льотної академії Національного авіаційного університету. – 2021. URL (дата звернення: 17.01.2026).

13. Художній музей Національної академії образотворчого мистецтва і архітектури. URL: <https://naoma.edu.ua/akademiya/muzej-naoma/> (дата звернення: 17.01.2026).

14. Щорічні звіти про діяльність керівника закладу освіти. додаток до листа №145-13 від 11.02.2026. URL: https://drive.google.com/file/d/17okE9Wry_2zVVEgsBOKf0zo8YHn2OeCD/view (дата звернення: 17.01.2026).

15. Birkovich Tetyana, Wilchinska Iryna. THE MUSEUMS OF UKRAINE AS THE OBJECT OF THE STATE POLICY: NOWADAYS. *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтва* № 1'2018. 11-15. URL: https://nakkkim.edu.ua/images/Instytutu/nauka/vydanni_a/visnyk/Vysnyk_1_2018.pdf (дата звернення: 17.01.2026).

16. Tsugorka O. Art academic education amidst martial law. *Українська академія мистецтва*. 2022. №32. С. 161–167. DOI: <https://doi.org/10.32782/2411-3034-2022-32-22>.

References

1. Byrkovych, T. I. (2018). The impact of transformational processes in the state on the formation of principles of state regulation of socio-cultural development. *Investments: practice and experience*, 3, 86–89. Retrieved from: http://www.investplan.com.ua/pdf/3_2018/19.pdf [in Ukrainian].

2. Hirnyi, O. (2025). Transformation of art museums: between heritage preservation and spatial dialogue. *Bulletin of the National Academy of Fine Arts and Architecture*, (4), 5–10. DOI: <https://doi.org/10.32782/naoma-bulletin-2025-4-1> [in Ukrainian].

3. Yehorova, O. V., Skliar, H. P., Lohvin, M. M., Karpenko, N. M., & Tiutiunyk, Y. M. (2025). Innovative methods of conducting museum excursions. *Current problems of sustainable development*, 2 (3), 22–28. DOI: [https://doi.org/10.60022/2\(3\)-3S](https://doi.org/10.60022/2(3)-3S) [in Ukrainian].

4. Zazuliak T. K. (2025). Integration of museums into the educational process of an art professional college through active forms of work with youth. Cambridge, Great Britain, 23–28. Retrieved from: <https://emed.library.gov.ua/wp-content/uploads/tainacan-items/50160/191841/Integrated-approaches-in-science-technology-and-culture.pdf#page=25> [in Ukrainian].

5. Karoieva, T. (2025). Museums in the system of higher pedagogical education of adults: Problems of social purpose and profiling. *Ukrainian culture: past, present, development paths*, (50), 487–492. DOI: <https://doi.org/10.35619/ucpmk.50.1004> [in Ukrainian].

6. Kovalchuk, T. I. (2017). Quest excursion as a form of active knowledge of the world by pupils and students. *Ukrainian Pedagogical Journal*, 4, 159–161. Retrieved from: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ukrpj_2017_4_23 [in Ukrainian].

7. Krivenko, E. E., & Pokolodna, M. M. (2024). Modern innovative forms of conducting excursions. *Modern trends in the development of the tourism and hospitality industry: global*, 252. *Sucasni tendencii rozvitku industrii turizmu ta gostinnosti - globalni vikliki. Materiali III miznarodnoi naukovo-prakticnoi konferencii. 2024 rik*.pdf [in Ukrainian].

8. Kutsenko, V. (2025). Museum pedagogy as a means of patriotic education of children and youth. *Bulletin of the National University “Chernihiv Collegium” named after T. H. Shevchenko*, 189 (33), 228–232. DOI: <https://doi.org/10.58407/visnik.253336> [in Ukrainian].

9. Mankovska, R. (2019). Museum pedagogy: innovative technology of intellectual development. *Local history*, 3, 238–251. Retrieved from: <https://nasplib.isofts.kiev.ua/server/api/core/bitstreams/c96a6e70-9fe9-4d3e-ab51-77d0dff3dedd/content> [in Ukrainian].

10. Mykhailova, R.D. (2024). Department of Theory and History of Art as a Center for Ukrainian Art Studies. *Twelfth Plato Readings: Abstracts of the Reports of the International Scientific Conference (Kyiv 24)*. Liha-Pres, 24. DOI: <https://doi.org/10.36059/978-966-397-508-5-1> [in Ukrainian].

11. On Museums and Museum Affairs: Law of Ukraine of June 29, 1995. *Verkhovna Rada of Ukraine*. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/249/95-%D0%B2%D1%80#Text> [in Ukrainian].

12. Romanko, I. I. (2021). Excursion and local history direction of the museum complex of the Flight Academy of the National Aviation University. *Romanko_Ekspursiino-kraeznavchi.pdf* [in Ukrainian].

13. Art Museum of the National Academy of Fine Arts and Architecture. (n.d.). *Museum NAFAA – NAFAA* [in Ukrainian].

14. Annual reports on the activities of the head of the educational institution. (2025). Attachment to Letter No. 145-13 dated 11.02.2026 [in Ukrainian].

15. Birkovich, T., & Wilchinska, I. (2018). The Museums of Ukraine as the Object of the State Policy: Nowadays. *Herald of the National Academy of Culture and Arts Management*, 1, 11–15. https://nakkkim.edu.ua/images/Instytutu/nauka/vydanni_a/visnyk/Vysnyk_1_2018.pdf [in English].

16. Tsugorka, O. (2022). Art academic education amidst martial law. *Ukrainian Academy of Arts*, 32, 161–167. DOI: <https://doi.org/10.32782/2411-3034-2022-32-22> [in English].

Стаття надійшла до редакції 06.03.2026
Отримано після доопрацювання 08.04.2026
Прийнято до друку 17.04.2026
Опубліковано 26.05.2026